

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

A kézdívásárhely városi és vidéki vadász-egyesület hivatalos közlönye.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Ezúttal árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyedévre 1 frt 20 kr. — Egy évi előfizetés, tanítók, iparosok és Egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 4 frtért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhelytől az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések és előfizetési pénzek küldendők.

Székely leányok.*)

(—m—) Talán több is budapesti spekta-kulumnál a harmincz székely leányból álló „szállitmánynak“ megérkezése a keleti pályaudvaron. Mindenesetre érdemes, hazafias és humánus törekvés érvényesülésének kezdete. A marosvásárhelyi kereskedelmi kamara titkára, mikor a székely leányoknak Romániába való özönlése ellen megindította az akeziót a leányoknak magyar földön való elhelyezése érdekében, nagy szolgálatot tett a székelyeknek is, az országnak is. Végre is az ország lelkiismeretére nehezedik minden elveszett lélek. A székely leányok, akik Romániában vándorolnak ki, fényes ígéretekkel ámítva, sorvasztó nélkülözéstől hajtva, ott egyenesen a bűn mocsarába fulnak. Mindenesetre emberségesebb sors vár rájuk, ha magyar földön kerülnek eseléd-sorba. Meg is élhetnek, annyira amennyire, meg is maradhatnak a becsület útján s a nagy kereslet után ítélve, mely töri magát székely eselédek után, a magyar gazdasszonyoknak is legalább egy időre enyhíti a eselédvesződséggel járó nem kicsinylendő bajokat. A László Gyula akeziója mennél sikeresebb lesz, annál érdemesebb is. Ne maradjon egyetlen székely leány sem, aki a román lélekvasárlók hálójába kerül.

Hanem — sajnos, — ennek a hazafias akezióknak is megvan a maga hanemje. Kivándorlás akár Romániába, akár Budapestre, mindenképen kivándorlás. Azt jelenti, hogy bérezes Erdélyben, a magyarság legerősebb várában, a népség nem tud a maga hazájában megélni. Nemzeti érdek, hogy minél többen legyenek ottan és találják boldogulásukat s ime, kisül, hogy jobb nekik, ha mennél kevesebben vannak. Vándorolni, elhagyni a honi rögöt, mint a tótok a felföldet, mint a chinaiak hazájukat, nem is túlnepesedés, hanem a kenyér és munka szűke miatt — biz ez szomorú jelenség és az igazi segítséget nem a másfelé telepítés jelentené, hanem a szülőföldön való megélhetés biztosítása.

Persze, László Gyulától ennek a segítségnek a nyújtását nem várhatjuk. Ehez az egyes ember gyöngé, de még az Emke sem elég erős hozzá. Székely leányokról szól a krónika, de elfogultság nélkül ezt a mozgalmat pusztán a székely nők kérdésének tekinteni nem lehet. Ahol nőkérdés merül föl, ott mindig a férfikérdés nincs megoldva. Ahol a férfilakosság megélhet, ott nincs nőkérdés. S alaposabban utána nézve a dolognak, csakugyan ta-

pasztalhatjuk, hogy a Székelyföldön a férfi van nyomoruságos helyzetben. Ez is Romániába megy nyomoruságos napszámba, feleséget nem tarthat, leányáról nem gondoskodhatik. A földje mostoha, a ipara pusztul. Lelkes röpiratban László Gyula is rámutat, hogy a székelyföldi nagymértékű üveggyári ipar teljesen tönkrement, rézbánya, gyufagyár, vasbánya, kohó és hámor mind beszüntette munkásságát.

Innen való a nagy nyomoruság, melynek csak egyik megnyilvánulása a székely leány-kérdés. Leány másutt is több van, mint férfi, de az ilyen rajszerű kivándorlás még sem tapasztalható másutt. Helyes és elismerésre méltó, ha e kivándorlást Magyarország felé terelik, ha úgy látjuk a helyzetet, hogy a honi földet ezeknek a szegény teremteseknek elhagyni muszáj. Az igazi orvosságot mégis abban látnók, hogy a Székelyföldön oly viszonyokat teremtsünk, melyek közt a kivándorlás egyáltalán fölösleges.

Munkát a férfiaknak — sokkal üdvösebb segítség, mint eselédkönyvet a nőknek. Fontos nemzeti érdek kívánja ezt meg. A magyar leányoknak másfelé széledése annak az árva magyar szigetnek a román tenger közepén az elmagyaratalanodását eredményezheti. Az ilyen mozgalmat meg lehet indítani, de nem lehet megállítani. A cél azoknak a leányoknak az ellátása, akik otthon fölősek. De ha annyival jobb dolguk van a magyar városokban, ugyan hogy állanak ellent e csábításnak azok, akik már nem fölősek? A tapasztalat is beigazolja, hogy az ilyen vándorlást nem kormányozzák az egészséges életviszonyok, hanem az elvadult emberi vágyakozás a jobb sors után. Ma annyi a lány a Székelyföldön, hogy nem tudnak megélni, — holnap, ki tudja, nem lesznek-e olyan kevesen, hogy oláhok pótolják hiányukat a magyar tűzhelyen?

Ez az egyik aggodalmunk a mind nagyobb népszerűsége vergődő, magában véve és az időleges szükség szempontjából föltétlenül helyeslendő iparkodással szemben. A másik pedig, hogy a székely leányokkal, mint magában álló bajjal foglalkozunk, holott ez a baj voltaképpen csak szimptoma. Nem először vagyunk szószólói az igének: ipart a Székelyföldre! de fájdalom, tisztában vagyunk vele, hogy ezt még igen gyakran kell tennünk. Az iparfejlesztés gazdasági szükségét nem igen látjuk szorosan összefüggőnek a nemzeti szükséggel. Már pedig

a kettő összefügg. A magyar iparnak az a hivatása, hogy kenyeret adjon a magyar állam fiainak s a terjedő jóléttel gyarapítsa a magyar nemzeti erőt. S ime, Erdélynek épen legmagyarabb vármegyéiben pusztulni hagyjuk az ipart és nyomoruságba süllyedni, világámmenni a lakosságot. Ma szomorú tény, hogy a háromszékbeli magyarság Romániába megy egy falat kenyérért. Tehát Románia táplálja a mi fiainkat? Amit az a kicsi állam nyújt idegeneknek, azt mi ne nyújthassuk a vérbeliainknek?

Miért kell pusztulnia a székely üveggyáraknak, mikor még annyi cseh-üveg fogy Magyarországon? A cseh üvegipar bizonyára fejlettebb és versenyképesebb. De a nemzeti iparpolitikának épen az a feladata, hogy a magyar termelést is fejletté és versenyképesé tegye. Azok a primitív bükszádi és krasznai üveggyárak nem azért dolgoztak száz esztendeig, hogy a csehek agyonüssék, hanem hogy olyképen fejlesszék, hogy a csehek niveaujára emelkedjenek. A bányá- és vasipar sem olyan tökéletes még Magyarországon, hogy a székely gyárak produktumai már fölöslegesek volnának.

Ez a pusztuló székelyipart talpra kell állítani, akkor nem lesz szükség a Mártha-egyesület humánus eselédközvetítésére. Dolgos és kenyeret otthon megkereső férj kell a székely leánynak, nem pedig eselédkönyv és budapesti gazdasszony. Fölötte kívánatos, hogy a székely leányok ne pusztuljanak el Romániában, de az is, hogy Budapesten, vagy Aradon se pusztuljanak el. Már pedig akármilyen optimisztikusan nézzük is a Budapestre érkező székely karavánok jövődjét, azzal tisztában kell lennünk, hogy a eseléd-sor sem a boldogulás, sem az erkölcs szempontjából nem tekinthető az egzisztencia biztosításának. Szomorú, züllő proletárhad biz ez, melynek sorait gyarapítani legfőlebb a kényszerűség parancsa lehet, de sohasem magában való cél. László Gyulának hazafias akezióját követnie kell egy másik akezióknak, s ez a székely leányok otthon való tartásának az akeziója.

A székelyföldi társadalmi élet belső működésének felkeltése.

Hogy a székelyföld a magyar államtestben minő anyagi és erkölcsi súlyal bír, nemcsak népességére, de magára a magyar államra nézve is fontos kérdés. Fontos körülmény, hogy érdekeinek megvalósítására vezetői minő téren, minő eszközökkel és minő tervekkel lépnek az alkotás terére.

*) Ezen érdekes cikket a „P. H.“-ből vettük át.
Szerk.

Az, hogy a székelyföldi kulturális s legfőképp nemzetgazdaság érdekeinek tervszerű munkálása külső kedvező körülmények befolyása nélkül nem lehetséges, kérdés tárgyát sem képezi.

Mindazonáltal tisztába kell lennünk azzal, hogy a legbőlebb állami beavatkozással is csak úgy érhetünk célra, ha ehhez az alapot erőnk egészséges egybehangzó művelése képezi. Midőn tehát kulturális, nemzetgazdasági érdekeink kifejlesztését szorgalmazzuk tudatában kell lennünk annak, hogy míg fajunkban a külső kedvező hatások befogadására a talajt elő nem készítettük, addig minden fontosabb nemzetgazdasági aktussal könnyen felsülhetünk.

A fejlődés feltételeit magának a népnek kell elsősorban igényelni; mert csak így tudja kedvezőbb beavatkozásainkat észszerűen a maga előnyére kihasználni.

Ma még belső bajok tartják zsibbadásba a székelyföld testét, melyeknek elhárítása kell, hogy képezze alapvető munkálkodásunk kiindulási pontját. Beigazolt tény, hogy az erkölcsi és szellemi fejlődés egy bizonyos pontján minden nép a haladás útjára lép, jóformán önmaga keresi, választja meg az eszközöket, melyekkel meglevő helyi és létfeltételei között előbbre juthat.

Ma még a székelyföldön ez utóbbi szempontból a talaj nincs előkészítve. A beteges tünetek egész sorozatával állunk szemben.

Avagy nem betegség tünete az, hogy fajunknak Romániába való kivándorlását s legfőképp leányainknak az ott bekövetkezett erkölcsi szétesését oly hosszú időn át télenül néztük: a helyett, hogy a bajokat előidéző okokat megszüntettük volna, menedékházakat, kórházakat állítottunk a Románia által kihasznált, szellemileg, erkölcsileg, testileg tönkretett honfitársaink részére.

A székelyföld anyagi és erkölcsi hanyatlása sem mai keletű.

A romániból behozott aranyakkal népünk, magával importálta az erkölcsi fogyatkozásokat, a munkátlanlanság iránt való hajlamokat s az ott tanult, elcsúsztatott helytelen életelveket, melyek mint beteges tünetek itthon a kedvező talajban kártékonyan terjednek tovább ma is.

A szegényebb néposztály anyagi és erkölcsi viszonyaival keveset törődünk. Szűkhatáru egyéni érdekeink falaitól nem látjuk a feltornyosuló felhőket, melyek ma-holnap elsepréssel fenyegetnek.

A gépek újabbban kivették a székely kéziességéből a csépet, melylyel faluról-falura, járva ősszel, télfolyamán megkeresték családjuk számára a mindennapit.

A vasutak a fuvarozás megszűnésével, az erdő arányosítás, a földbirtok tagosítása, a nagyobb birtokosoknak váltak előnyére a székely kis gazdáknak, a szegényebb munkás népnek itt is ott is kivevén szájából egy-egy drb kegyeret, nem törődünk vele.

Hogy kisiparunk a külföldi gyáripár nyomása alatt roskadoz, hogy p. o. Kézdi-Vásárhely s más székely városok kalap, bőr, fa, kőedény, kádár ipara staquál — vissza fejlődik, hogy száz meg száz munkás a télfolyamán jóformán kenyérkereset nélkül van, nem törődünk vele.

Tém törődünk azzal sem, ha székely lányaink ezerélen mennek ki Romániába s százával semmisülnek meg a házara; sőt vannak oly jó honfitársaink is, kik ezt helyesnek és természetesnek találják. A székelyföld jellemén, erkölcsén, régi helyes életelvén nagy léket ütött az idő. Társadalmi kör-szemmelünk, mely valaha tisztult, létérdekeinkért küzdött oly mélyen aluszik.

Nem bír, ha súlyedünk nem örvend, ha boldogulunk. Faji, társadalmi életünk ideálmusa a porba hanyatlott. Ez a körülmény teszi indokoltá, hogy a faji, közgazdasági, erkölcsi hanyatlásunk megszokottá vált, nem törődünk vele.

Nem, mert sajátos pillanatnyi érdekeinken kívül eső dolgokkal állunk szemben. Pedig szemünk előtt folyó elposványosodását jelző tünetek már gyümölcsöt termek.

Itt feljajdulunk anyagi állapotaink miatt s a közérkölség kiálló fogaitól ijedünk meg, amott a kivándorlás, szaporodásunk kismérve költi fel figyelmünket, de azért lépten-nyomon egymásba; emberi gyarlóságainkba egymást licitáljuk tul. Ha látogó sebeinkre valaki megpróbálja bal-

zsamot kínálni, visszautasítjuk, mintha jelszó volna betegségeinket addig takargatni, míg sulya alatt össze nem roskad fajunk.

Mondjuk, hogy nem roszak a székelyföldön az állapotok, de hogy a beteges tünetek itt is ott is mutatkoznak azt a legbárányabb optimista sem tagadhatja.

Próbálja csak meg valaki mutassa ki, hogy p. o. Háromszék megye földbirtoka mekkora értéket képvisel s ezzel szemben mutassa ki a terheket is, mindjárt látni fogjuk, hogy, hogy állunk.

Az álbipa az osztrák magyarbank takarékpénztáraink stb., ha össze állnak hamar megtudják csinálni a diagnózist, a mely alapon nem kellene a szomszédba futni tanácsért, hanem egy magunkba szálva suttoghatnak gyors segélyt, gyors segélyt, mert bajban vagyunk. Igen rájövönnek arra is, hogy takarékpénztáraink 8 (9) kamat lábja már is agyon nyomta a székely birtokok jókora részét, rájövönnek arra, hogy a székely gazdáknak 10—15 évre szóló amortizációs kölcsönökkel, állami támogatással rögtön segítségére kell sietnünk.

Rá jövönnek arra, hogy mezőgazdaságunk megmentését itt kell kezdenünk, mert a további terjeszkedésnek meg meglevő alapok biztosítva nincsenek kőtes értéke van.

Erdély magyarságát meg kell menteni, meg kell erősíteni — magyarország érdeke is ezt kívánja, mert hisz csak ez lehet egészséges magyar nemzeti politikának igazi győzelme. Ugy, de egy ily nagy problema megoldásához elő kell készíteni az állapotokat, folyamatba kell hozni mai élet viszonyainak javítását.

Nem osztok tehát semmiféle olyan elvet, a mely itt a várakozásra utal s továbbra is esélyeknek teszi ki a székelyföld jövőjét. Ma még a székelyföld anyagi és erkölcsi viszonyai javíthatók, holnap már az erkölcsében vagyonában alá aknázott földnépe öntetetlenlenségével akaszthatja meg minden e nemű törekvéseinket.

Erdély székelysége ma még produktív erőben van, nyerszerűen is idomítható; holnap midőn a székely kisbirtok gazdát fog eszerélni a leendő nép már nem a mai alakban fogja szolgáltatni az anyagot a nemzeti megzimosodáshoz; jó lesz talán e kérdés felett is gondolkoznunk.

Le tehát az álarcezzal, szentesünk kimosására kerüljön a sor, hogy bajaink vannak ne takargassuk; hibáink, betegségeink felismerése már magában egy mód helyzetünk javításához.

A székelyföld érdekében tennünk kell, de rögtön. Be kell szüntetni a Romániába való kirándulást be kell különösen a nőnemre azonnal s ez annál is inkább lehetséges, mert székely leányainkat addig is míg a székelyföldön a helyzet javul a királyhágón tul jó magyar családokhoz módunkba van elhelyezni. Jó családoknál szolgálatba, hol gondos háziasszonyok felügyelete és vezetése mellett előkészülnek jövőbeli hivatásokra. Nem vagyok barátja a dohány stb. olyan gyáraknak, mely a fiatal, éretlen leányt munkáskép alkalmazva, kiveszi a családi élet keretéből, korán önállósítja — mint a tapasztalat mutatja — erkölcsében aláaknázza. A szolid családi életre képtelenné teszi.

A földolog, hogy az anyaországban való elhelyezést társadalmi uton hivatott kezek eszközöljék, a mely ezébből tudtommal a szükséges lépések meg is tettek. Kis gazdáinkon is lehet segíteni a meglevő viszonyokhoz mért helyes életelvek terjesztésével, a mellék gazdasági ágak észszerű kihasználásával. E ezébből itt a székelyföldön a gazdasági ismétlő iskolákat helyes utasításokkal, tantervekkel ellátva, minél hamarabb mindenütt létesíteni kellene.

Kis iparosaink körében létesítsük a szövetkezeti intézményeket ez alapon ha a szakismeretek terjesztéséről gondoskodunk feltétlenül eredményeket érhetünk el.

Egyelőre faji, nemzetgazdasági érdekeink felszínén tartása, megvalósítása egy egészséges társadalmi élet feladata. Ebbe kell életet lehelnünk, ezt kell a tett mezejére állítani. Hogy mi módon ez a kérdések kérdése elmondom.

Indítsunk mozgalmat, hogy a székelység jövőjeért lelkesülni tudó honfitársaink honleányaink a székelyföld minden pontján lépjenek be az Országos Nemzeti Szövetség rendes tagjai közé s mind ilyen alakítsuk meg a Székelyföldön a Székely Nemzeti Szövetséget. Ennek a kebelébe lépessük életbe.

I. A társadalmi ügyek osztályát, mely a) Történelmi események emlékünnepeink megülésére és ugy ezek, mint más hazafias ügyek ismertetésére javaslatot készít; **b)** intézkedésekről gondoskodik aszkely kivándorlás által elszakadó honfitársainak megtartására; **c)** a társadalom intőző közegeinek figyelmét az aránytalan gyermek halandóságra s a testi elsatnyulásra irányozva, a baj orvoslására kísérleteket tesz. Születési esetre szóló biztosítást kezdeményez; a biztosítási díjaknak lehető legkisebb összegig való leszállítására társadalmi segélyezést a törvényhozás útján állami hozzájárulást szorgalmaz.

II. A munkás ügyek osztályát. A mely a hazai munkások jogos érdekeinek támogatására intézkedéseket kezdeményez, a munkás viszonyokat tanulmányozza, munkások sorsának javítására a társadalmat megnyerni törekszik felolvasások útján és más alkalmas eszközökkel; a munkások közt a hazafias érzést terjeszti, a fiatal munkás nemzedék nevelését figyelemmel kíséri, magyar munkavezetők kiképzését közvetíti, rokkant házak felállítására mozgalmat indít. A kivándorlást előidéző okok csökkentéséről, a hazai munkásoknak a hazában való foglalkoztatásáról és a munka közvetítés intézményének életbeléptetéséről, a munka nélküliek statisztikájának elkészítése útján gondoskodik.

III. A nemzetiségi ügyek osztályát; mely a) a hazafias és munkás ügyosztályok működésének kiegészítésül a nemzetiségi elégtelenség és bizalmatlanság eloszlására intézmények létesítése útján kísérleteket tesz; **b)** a sajtó iroda útján a külföldi és a hazai sajtóban szemmel tartja a külföldi magyarok kulturális viszonyait, összehasonlítva azokat a magyarországi nemzetiségek helyzetével; **c)** minden törvényes eszköz felhasználásával segíteni fogja a külföldön lakó magyarokat abban, hogy anyanyelvük és vallásuk szabad gyakorlatában meghagyassanak.

A Székely Nemzeti szövetség legyen iparunk, kereskedelmünk, mezőgazdaságunk fejlesztésének mozgató tényezője, székely társadalmi közszemlének pedig irányítója és őrszeme. Ilyen alapon megindíthatók azon erkölcsi alapok lerakását, a melyre a székelyföld, belső erejének felköltésével, fokozásával a további fejlemények útján nemzetgazdasági érdekeinket felépíthetjük.

Ugy legyen.

Kis Jenő.

Székely leányok és székely munkások sorsa.

Irt: László Gyula.

Az utóbbi napokban az a hír járta be a lapokat, hogy a debreczeni gazdasági egyesület titkára székely cselédleányok és munkások szerződötése végett a székely megyékben eredmény nélkül járt. Ott illetékes egyének felvilágosították, hogy a kivándorlásban veszély nincs s munkás fölösleg sem létezik, a ki ki is mennek Oláhországba, keresményükkel visszatérnek, a munkás kezek pedig idehaza is a fellendülő gyáripárnál keresetre lelnek stb.

Fölötte sajnálom, hogy a debreczeni gazdasági egyesület ezen mindenestre jó szándéku vállalkozása nem sikerült és bosszankodom azon, hogy az oláhországi ügynököknek hasonló vállalkozása rendszerint kitűnően beüt.

Nem tudom kik tóritették vissza a debreczeni kiküldöttet, de annyit mondhatok hogy az oláhországiakkal ilyesmi meg nem történik. A székely falukra kiszálló oláh ügynökök, ha valaki hivatalos, vagy nem hivatalos közeg küldetésében akadályozza, az rögtön az alispánhoz, vagy a belügyminisztériumhoz sürgönyöz s az engedélyt azonnal megkapja.

Csak hogy ezek már praktikusak ebben a do-logban. Január és február hónapokban járnak be a falukat, mikor a székelyeknek nincs keresetük és fogytán a kenyérük. Akkor veszik meg őket különböző gazdasági munkálatok végzésére 2—3 forint felpénzzel.

Hogy a sok közül csak egy esetet említsek: a folyó év tavaszán Háromszék megye keleti részéből ily módon Oláhországba 1266 egyént szerződötettek czukorrépa kapálásra és pedig Esztelnekről 80, Bereczkből 232, Lemhényből 283, Nyujtódról 80

Polyánból 60, Martonosról 33, Felcsernátonból 27, Szászfaláról 94, Csomortánból 152, Almásról 132, Sársaláról 43 munkást. Fizetésük felnőtteknek a munkanapokra szerződésileg 1 frank 10 bányában (50 kr) volt megállapítva ételmezés mellett, a mi állott felnőtt munkásoknak hetenként 2 klgr. kukorica tisztából, 1 klgr. husból, 1 kilógram turóból, 1 klgr. főzelékből és 1 liter pálinkából. Gyermek munkásoknak annak fele. Azt hiszem ennyi bért Debreczenben is a Magyarország más részében is adtak volna és részesítették volna, a mit odaát nem találnak meg, — emberséges bánásmódban és élvezhető ételmezésben.

Az említett munkásokkal történt meg különben az a szerencsétlenség, hogy hónapok mulva kereset nélkül, lerongyosodva, kiéhezve, némelyik a román csendőrség fedozete alatt került vissza. A nagy szárazság miatt répa nem kelt s ezért tétlenül vesztették a drága időt Románia barátságtalan síkságain, a míg szétérgettek 6 ket.

A székely leányok elszegődötésénél is sokkal szerencsésebben működik Ráduly György (Magyar Gyurka) bereczki lakos (jelenleg Soósmezőn tartózkodik) hirhelt leánycsempész és társai, e piszkos mesterségből élősködő kerítőnek.

Szem- és fültanuja voltam hetekkel ezelőtt Kézdivásárhelyt annak a jelenetnek, mikor a székely anyákat leányaiknak utlevél nélkül való át-csempészéséért vallatták és ott értesültem arról, hogy elszöktetett leányaik hol vannak. Különben akkor, mint a szülők vallották, székely leány tiltott módon távol volt Bereczkből 86, Lemhényből 40, Almásról 20, Polyánból 10, Esztelnek, Csomortán, Bélafalva és Kurtapatakról 40, Altorjáról 10, Alesernátonból 15, Martonfalva és Hatolykáról 10, Karatna, Volál, Peselnek és Szárazpatakról 30. Ezek csak egy sarkából kerültek ki egyik székely vármegyének. A csempészés és tiltott módon való átkelés azonban napirenden van más vidéken is, Csik- és Brassó megyében is. Csupán az ojtói vámnál a f. év tavaszán 116 egyént fogtak el és kísérték vissza a csendőrök, 116 férfit és 60 nőt.

A székely anyák maguk is elviszik fiatalabb, 24-ik életévüket be nem töltött leányaikat saját utlevelikkel és elhelyezik, igazabban mondva egyes lelketlen anyák magok is eladják. Ezért talál a népszámlálás rendszeren kevesebb nőt a székelyföldön. A legutóbbi 1890-ik népszámláláskor például Csikmegyében 1000 férfira csak 936 nő esett, pedig a női nem szaporodása születések szerint itt sincs más arányban, mint másutt, t. i. itt is több a nő, mint a férfi.

Hogyha éppen a népszámlálásra tértem, meg kell itt említenem, hogy a népmozgalmi adatok tanúsága szerint a születési többlet a halálozáshoz képest igen kedvező arányszámot tüntet föl s ha nem lett volna, kivándorlás jelentékeny szaporulat állott volna elő. Az országos statisztikai hivatal kimutatása szerint — ugyanis, miként azt már egy alkalommal említettem, a természetes és tényleges szaporodás volt:

Megye	Természetes szaporodás 1880-tól 1890-ig	Tényleges
Csik	9.785	3.270
Háromszék	11.959	4.731
Udvarhely	10.848	6.236

A különbség tehát, vagyis a hiány:	
Csikmegyénél	6.615
Háromszékmegyénél	7.228
Udvarhelymegyénél	4.085

A statisztikai hivatal még azt is kiszámította, mennyien vannak az ország más megyéiben s ezek számának levonásával (kiadványai I-ső kötetének 74-ik lapján) kimutatja hogy:

Csikmegyénél	4.728
Háromszékmegyénél	6.187
Udvarhelymegyénél	4.085

volt azok száma, kik 10 év alatt Romániába kivándoroltak.

(Folyt. köv.)

A kantai gymnasium.

Holnap konduknak meg a kantai róm. kath. templom harangjai ünnepélyes istentiszteletre a Szentlélek Isten áldását, segítségét kérni ki a kantai főgymnasium tanulóira, tanári karára és a

gymnasium tovább fejlesztésére. A kantai főgymnasium megnyitása most már többé nem hiú ábránd, hanem valóság. Egy ünnepélyes esemény játszik le holnap csendben, szerényen, oly esemény, melynek messze kiható ereje lesz Kézdi-Vásárhely és vidékének jövő kulturális fejlődésére.

Rég vártuk, rég ohajtottuk megérni e napot mely most beköszöntött.

A város és polgársága tette nagyrészt lehetővé az erdélyi róm. kath. státusnak a kantai gymnasium tovább fejlesztését és annak jövőben leendő teljes kiegészítését: mert anyagi áldozatok hozása nélkül a státus nem volt azon helyzetben, hogy a gymnasiumot fejleszthesse. Azt mondjuk a város és polgársága áldozott és ebben nagyrészt igazunk van, mert a felvidéki községek, birtokosok, a papság idáig vajmi keveset adtak. Kivételt két község képez Szentkatolna és Oroszfalu, melyek felfogták a nemes eszmét és módjuk, tehetségükhöz képest adakoztak, úgy maga a község, mint az egyesek. Oroszfaluban szegény napszámosok adtak egy-két koronát a nemes czórla, míg más községekben gazdag birtokosok, kik előkelő voltukat folyton hangoztatják, nem adtak egy árva fillért se. Nagy községek, honnan 15—20 tanuló nyeri középiskolai kiképzését ezen iskolában: nem adtak semmit. A papság a lemhenyi és gelenczei plébánosok kivételével szintén nem adott még idáig semmit.

Elszomorító dolgok ezek, mert nem a tehetség hiánya soha ennek a fukarságnak, hanem az akarat hiánya. Hasztalan mondják azt, hogy a községeknek nincs pénze, miből áldozzanak, hisz azt a 40—50 frt évi kamat kiadást a 2—3000 frtos évi községi költségvetések megbírják.

Ezelőtt néhány évvel az erdélyi róm. kath. státusgyűlésen midőn a tandíjak felemeléséről volt szó egyik székely státusgyűlési képviselő az ellen felszóllalt, mire a státus titkára azon megjegyzést tette, hogy a székely ember marhája nyári legeltetésére többet ad ki, mint iskolába járó gyermekéért tandíjat.

Hisszük, reméljük, hogy a községek, a vidék birtokossága, papsága a kantai templom haragjainak a szentlekek segítségül hívó hangjára, magába tér, és szíveikben a nem törődömséget, az akarat hiányát a nemes czél iránti áldozat készség váltja fel. Csak így legyen és hitünkben ne csalódjunk!!

Püspök látogatás.

Dr. Bartók György erdélyrészi ev. ref. püspök körutat tesz Háromszéken s egyenkint látogatja meg a nagyobb egyházmegyéket s a merre megy, hivoi igazi lelkesültséggel fogadják. Utja e megyén át valóságos diadal út, melyen a nagyérdemű főpásztort a nép igaz szeretete fogadja és kíséri és az ékes beszédű s lekötölező nyájas modoru főpap megjelenésével csak fokozza azon lelkesült érzéseket, miket neki a nép előlegez. Az elmúlt napokban a püspök az orbai járás egyházmegyéit járta be s mindenütt nagy ünnepélyességgel fogadták, de sehol sem oly díszszel, mint K.-Vásárhelyt, hova szeptember 2-án délután érkezett meg. Ez a nagy protestáns város, mely kiválóan híres arról, hogy a székely vendégszeretetet szereti és tudja is gyakorolni, oly fényes fogadtatást rendezett püspökének, mihez csak a miniszter járást tudnók hasonlítani. E napra az egész város díszbe öltözött, a házak ki voltak lobogózza, s az utcák megteltek tengernyi néppel. A város végén a szentkatolnai utcában hatalmas díszkapu volt felállítva s délután 1 óra tájban e körül koncentráldott a városi tanács, képviselő testület, egyház-tanács és a hivatalos testületek kiküldöttjei s ezeken kívül ezerekre menő néptömeg, mely az utcát egészen betöltötte.

Körülbelül 3 óra tájban tüntek fel a szentkatolnai uton a banderisták, jelezvén, hogy közeleg a püspök. A város határán Kovács István kézdivásárhelyi ev. ref. lelkész fogadta a püspököt lelkes beszéddel, mire a főpásztor röviden válaszolt. A város végén a díszkapunál volt a hivatalos fogadtatás a város részéről. Itt Bartók Károly polgármester fogadta díszmagyarban a városi tanács és képviselő élén a püspököt, lelkesen előadott magvas beszédben válaszolván azon őszinte örömet, mely e város polgárságát felekezeti különbség nélkül eltölti, hogy az er-

délyi protestáns egyház főpásztorát e város falai között tisztelheti. A püspök válasza mindenkit elragadott s egyszersmind megmagyarázta azon lebilincselő hatást, melyet hiveire gyakorol, mindenütt, hol beszél.

A remek beszéd, mely igazán szónoki remekmű vala, az egész közönségre mélységes hatással vala. Ezek után megindult a végtelen hosszú menet be a városba, s az utcákat ellepő nép mindenütt öröm kiáltással fogadta a kedves vendéget. Összesen 82 kocsi s nagyszámu városi és vidéki banderista kísérté be a főpapot a városba, hol Székely János ev. ref. lelkész vendége. Még mai napon fátylás zone is lesz a püspök tiszteletére, de ez lapunk zárta után fog történni s így erről, valamint a holnapi ünnepségekről csak jövő számunkban emlékezhünk meg.

O.

Ujdonságok.

— Időjárásunk nap-nap után melegebbé válik úgy, hogy végre valahára talán lesz egy kis hőség is, mi az idei nyár alatt nem igen fordult elő. Most már a hőmérő árnyékban 24 C. fok meleget mutat.

— Esküvő. Dr. Mezey Géza tordai ügyvéd aug. 31-én délelőtt 10 órakor kötött házasságot a k.-vásárhelyi anyakönyvi hivatalban Székely Margit kisasszonnyal, Székely János ev. ref. lelkész bájós leányával. Tanuk voltak Székely Ödön nagyenyedi főgymnasiumi tanár, tartalékos hadnagy és dr. Mezey N. bánfi-hunyadi községi orvos. Az ifju pár az nap Tordára utazott.

— Eljegyzés. Szabó Károly állami irodalmi intéző jegyet váltott, Székely János állami elemi iskolai igazgató és az arany érdemkereszt tulajdonosa, művelt és kedves leányával, Székely Rózával. Az esküvő szeptember 4-én leend. Sok szerencsét kívánunk e házassághoz.

— Személyi hir. Bartók Károly polgármester ur szabadságából visszatérvén mult hó 30-án megkezdette hivatalos működését.

— Anyakönyvi statisztika. A mult augusztus havában K.-Vásárhelyt és Oroszfaluban 13 született, 8 egyén halt meg és 1 házasság kötött. Az elmúlt 8 hónap alatt anyakönyveinkbe összesen 99 születés, 84 halál és 17 házasság vezetett be.

— Az új elemi iskola építkezése már jó formán be van fejezve. Külső-belső munkák készen vannak s az építő állványok le vannak szedve s csupán az udvar rendezése, tisztogatás és a kerítés felállítása van hátra. És a faállványoktól megtisztított impozáns épület ott áll díszesen, várván az ifju nemzedéket falai közé. A város tehát megtette a maga kötelességét s pontos időre elkészítette az épületet, hogy az iskolai tanév már az új épületben legyen megkezdhető, de a közoktatásügyi kormánytól sok rendbeli sürgetéseinknek még maig sem érkezett meg a 18 ezer frtnyi újabb építési költség felvétele iránt az engedély.

— Mult hó 31-én d. e. a kantai uton egy értékes briliánt gyűrű elveszett. A becsületes megtaláló hozza a rendőrkapitányi hivatalba, a hol 20 korona jutalomba részesül. Kőpeczi Bócz József r. kapitány.

— Az E. M. K. E. közgyűlésére, mely f. évi szeptember hó 17-én tartatik meg Gyula-Fehérvárt, a kedvezményes vasúti utazási jegyigazolványok már átvehetők az egyesület főtthkari hivatalában. Az igazolványokkal egy kocsiostálylyal feljebb lehet utazni. A detonátai és algyógyi kirándulásokra az „Erdélyi Kárpát Egyesület” tagjai számára szintén kedvezményes jegyekre szóló igazolványok fognak kiállítani. E kirándulásokra jelentkezők igazolványaikat Gyulafehérvárt az Énke közgyűlés napján és helyén vehetik át az E. K. E. főtthkárától. Az E. M. K. E. főkválasztmányok székhelyeire az elnökséghez kiállítás és kiosztás végett megfelelő számú ily igazolványokat küldtünk. A közgyűlésre jelentkezést elfogad Kolozsvárt a főtthkari hivatal, közvetlenül pedig a Gyula-Fehérvár városi választmány, melynek elnöke Novák Ferencz kir. tan., polgármester.

— A Magyar Hirlap a „törvény, jog és igazság” jelszavát már közel tíz év előtt, megjelenése első napján zászlajára írta. Szabadelvű volt a szó magasabb értelmében, anélkül, hogy pártszemponttá tette volna valahá a szabadelvűséget. És demok-rata volt kezdettől fogva mind mostanig.

Ami az országnak s a közügynek érdeke, annak a Magyar Hirlap meg nem vosztegethető szó-

szólója. Ami a magyar hazafisággal összeütközik, azt a Magyar Hirlap kérés nélkül üldözi, leplezi. Teljes függetlenség minden irányban, a szabad szólás és a vélemény nyílt kimondása minden esetben mindenkiel szemben: ez az az alap, az az erősség, amelyen a Magyar Hirlap épült. Politikája első sorban magyar és hazafias. Szépirodalmi része a magyar írók színejavát oglalkoztatja. A rovatok épp oly változatosak, mely megbízhatók a Magyar Hirlapban. A Magyar Hirlap minden igaz ügyet oltalmába vesz és így az egyes emberét is. Aki bizalommal fordul jogos panaszával a Magyar Hirlaphoz, az mindenkor megtalálja benne őszinte és önzetlen védőjét. Önzetlenség az eszményi czélokért való fáradhatatlan küzdelemben: ez a Magyar Hirlap programjának egyik sarkalatos pontja. Munkaerői élén Jókai Mór áll, akinek neve már magában is a legnagyobb tisztesség és a leghatalmasabb írói erőt jelenti. A lapnak kezdettől fogva Fenyő Sándor a szerkesztője, akit úgy a politikai, mint minden más téren a legjobb írói erők vesznek körül. S a Magyar Hirlap egész sereg kedvezményt ad előfizetőinek állandóan. Ezek közt legértékesebb a rég híressé vált karácsonyi ingyen album, amely mindenkor eseménye a magyar irodalomnak. Ezt a lap minden előfizetője teljesen díjtalanul kapja meg karácsonykor. A „Magyar Hirlap” könyvalakban közli regényeit úgy hogy könnyen be lehet kötni. Legnagyobb ábránk, a magyar irodalom atyamestere Jókai Mór állandóan csak a „Magyar Hirlap”-nak írja szépirodalmi dolgozatait, gyönyörű regényeit, amelyek közül még ez év folyamán ismét megkezd egy rendkívül érdekeset. A Magyar Hirlap minden előfizetőjének készséggel felel bármely kérdésre a szerkesztői üzenetek rovatában. Kedvezményes áron adja továbbá a gyönyörűen illusztrált „Franczia Divatlapot” s a „Kis Világ” című pompás gyermeklapot. Magyar Hirlap előfizetési ára félévre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr, egy hóra 1 frt 20 kr. Előfizetni lehet Budapest, V., Honvéd-utca 4. sz. alatt, a Magyar Hirlap kiadóhivatalában.

Hirdetések
olcsó áron
felvételnek
e lap
kiadóhivatalában.

Szám 1416—1899.

Eln.

Árlejtési hirdetmény.

A kézdi-vásárhelyi kir. törvényszék hivatali helyiségeinek fűtésére az 1900-ik évben 146 köbméter, — a kir. ügyészség hivatali és fogház helyiségeinek fűtésére 104 köbméter, a kézdi-vásárhelyi járásbírószék hivatali helyiségeinek fűtésére 57 köbméter, a kovásznai járásbírószék hivatali helyiségeinek fűtésére 89. 50. köbméter, a fogház helyiség fűtésére 26. 40. köbméter, a sepsi-szentgyörgyi járásbírószék hivatali helyiségeinek fűtésére 126. 10, a fogház helyiség fűtésére 50. 47. köbméter, a nagyajtai járásbírószék hivatalos helyiségeinek fűtésére 32. 04. és a fogház helyiség fűtésére 26. 92. köbméter hasogatott, száraz és kemény bükkfa szükségeltetvén, annak szállítása iránt alulírt kir. törvényszéki elnök irodájában a folyó évi szeptember hó 21-ik napján délelőtt 9 órakor nyilvános árlejtés tartatik.

Miről vállalkozni kívánók azon figyelemztetéssel értesíttetnek, hogy a kir. törvényszék és kézdi-vásárhelyi járásbírószék helyiségei, valamint a kir. ügyészség hivatali és mellette lévő fogház helyiségei részére szükséges tűzifa együttes szállítása iránt külön, — a kovásznai, sepsi-szentgyörgyi és nagyajtai járásbírószégek hivatali és fogházhelyiségei részére szükséges mennyiség iránt járásbírószégekönként külön-külön is tehető ajánlat.

Továbbá kötelesek vállalkozni kívánók azon esetben, ha a fennebb felsorolt összes igazságügyi hivatali és fogház helyiségek részére szükséges tűzifamennyiség szállítását együttesen elvállalni óhajtják, 81 frt o. é. bánatpénzt; ellenben csak a törvényszék, kézdivásárhelyi járásbírószék, ügyészség és mellette lévő fogház részére szükséges mennyiségre vonatkozólag 40 frt; a kovásznai járásbírószék és fogház részére szükséges mennyiségre vonatkozólag 14 frt; a sepsi-szentgyörgyi járásbírószék és fogházhelyiség részére szükséges mennyiségre vonatkozólag 20 frt és a nagyajtai járásbírószék s fogház részére szükséges mennyiségre vonatkozólag 7 frt bánatpénzt az árlejtés megkezdése előtt készpénzben vagy óvadékképes értékpapírban letenni és hogy írásbeli zárt ajánlatok is kellő bánatpénzzel ellátva az irt határidőig elfogadtatnak.

A feltételek a kézdivásárhelyi kir. törvényszék elnöki irodájában, valamint ezen hirdetménynek bevezető részében megnevezett kir. járásbírószégeknekál megtekinthetők.

K. Vásárhelyi, 1899. aug. 17-én.

Elekes Béla,
90. (3—3.) kir. tvszéki elnök helyettes.

Sz. 3083/1899. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A k.-vásárhelyi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a brassói általános takarékpénztár végrehajthatóan Gidófalvi Antal albisi lakos végrehajtást szenvedő elleni 1200 forint tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében, a k.-vásárhelyi kir. törvényszék területén lévő, Albis községben fekvő, az albisi 699. sz. tjkvben A + 659., 660., 661., 662., 663. hrsz. in-

gatlanra 117 frt; 1183. hrsz. ingatlanra 85 frt; 1141., 1142. hrsz. ingatlanra 175 frt; 1804. hrsz. ingatlanra 90 frt; 2250. hrsz. ingatlanra 98 frt; 2389/1., 3379. hrsz. ingatlanra 197 frt; 3387., 3387/1., 3389/4. hrsz. ingatlanra 3 frt; 834. hrsz. ingatlanra 41 frt; 2181. hrsz. ingatlanra 110 frt; 2779. hrsz. ingatlanra 85 frt ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanokra az 1899. évi szeptember hó 28-ik napján délelőtti 9 órakor Albis község házában magtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben, vagy az 1881. évi LX. törvényezikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi december hó 1-én 3333 sz. a. kelt. I. M. rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.
K. Vásárhelyi, 1899. évi május hó 15-ik napján.

Veress,
(94.) 1—1. kir. tvszéki bíró

19648—1899. szám.

Hirdetmény.

Az 1886. évi XXI. t.-cz. 25. §-sa rendelkezéséhez képest ezennel közhírré teszem, hogy a vármegyei legtöbb adót fizető bizottsági tagok 1900-ik évi névjegyzéke összeállításának alapul szolgáló adóhivatali kimutatások a vármegye alispáni hivatalánál f. évi aug. hó 28-tól szeptember hó 4-ig bezárólag a hivatalos órák alatt betekintheők s azokra a netalán szükséges felszólamlások a vármegye igazoló választmányához beadhatók.

S.-Szt.-György, 1899. aug. 26.

Alispáni szék üres.
Szentiványi Miklós,
93. (2—2.) főjegyző.

Árverési hirdetmény.

A gelencei r. kath. egyház tulajdonát képező „Kisbércz oldala” nevű erdőrészben — felsőbb engedély folytán — 2852 drb 1604 köbméter haszon és tűzifára becsült tölgyes lucfenyőfa 1899. évi szept. hó 28-án, d. e. 9 órakor Gelence község házában nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 2757 frt 80 kr o. é. A kikiáltási ár 10 százaléka bánatpénz gyanánt árverés előtt az árverező biztos kezéhez leteendő.

Feltételek az egyház előjáróságánál megtekinthetők.

Gelence, 1899. szept. hó 1-én.

Csiby Tamás s. k.,
(94. 1—1) plebános.

Ezen hirdetés tulajdonságának vételnél 10% engedélyeztetik.

és

halhólyag

elsőrangú orvosi tekintélyek nyilatkozatai szerint a legmegbízhatóbb és feltétlenül ártalmatlan óvszer urak és hölgyek számára.

Ára tuczatonként eredeti párisi csomagolásban:
Gummi, elsőrendű gyártmány 0.80 6.— frtig
Halhólyag kiváló finom minőség 2.— 8.—
Capottes americans (rövid) 2.— 5.—
Gyűjtemény uraknak igen czélszerűen dobozokban összeállítva 3.— 10.—
Supensorium 0.50 3.—
Párisi női szivacska (Safety-Sponges) 2.— 6.—
Irigator teljesen felszerelve 1.805.—
Eredeti pessarium oclusivum (Peliporus) Menzinga tanár szerint 1.80—2.50
Vezető hozzá külön 1.50
„Diana-öv”, szab. havibaj elleni köt. 3.50—5.—
(minden hölgynek nélkülözhetetlen.)

Megrendeléseket pontosan és diszkrétan eszközöl:

KELETI J.

cs. és kir. orvos sebészeti mű- és kötszer-gyáros
BUDAPESTEN, (Alapított 1878.)

IV. Koronaherczeg-utca 17.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Ezen hirdetés tulajdonságának vételnél 10% engedélyeztetik.